

ԹԱՄԱՐԱ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Շուշիի տեխնոլոգիական համալսարանի հումանիտար և լեզուների ամբիոնի դասախոս

**ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ԴԵՐՈ ԱՆՁԼԵՐԵՆ
ԼԵՁՎԻ ԴԱՍԱՎԱՆՂՄԱՆ ՄԵՋ:
ՄԵԹՈԴԻ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈ ԵՎ
ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈ***

Բանալի բառեր` հաղորդակցական մեթոդ, քերականական-թարգմանչական մեթոդ, հաղորդակցվելու ունակություն, համատեղ ուսուցում, ճշգրտություն, սահունություն, փոխազդեցություն:

Լեզվի դասավանդման պատմության մեջ ուսումնասիրվել են տեսադաշտում առկա տարբեր մեթոդներ, ինչպես օրինակ, լսողական-լեզվական, ուղղակի և խորացված մեթոդներն են: Շատ նշանավոր գիտնականներ և հետազոտողներ մանրակրկիտ ուսումնասիրել և մեծապես գնահատել են այս մեթոդները: Առկա մեթոդներից յուրաքանչյուրն արտահայտում է յուրահատուկ տեսակետ, ունի թույլ, ինչպես նաև՝ ուժեղ հատկանիշներ և նրանք բոլորն էլ տեսականորեն հիմնավորված են: Այլ կերպ ասած, այս կամ այն մեթոդը զարգանում է՝ հիմնվելով այնպիսի տեսությունների վրա, ինչպիսիք են՝ ֆունկցիոնալիզմը, գեշտալտը, բիհեյվիորիզմը և համընդհանուր քերականությունը: Այս առումով հաղորդակցական մեթոդը բացառություն չի կարելի համարել (Լարսոն Ֆրիման, 1986; Էլիսոն, 1994) (1): Հաղորդակցական մեթոդն ի հայտ է եկել 1970-ական, 1980-ական թվականներին և լայնորեն օգտագործվում է անգլերենի՝ որպես երկրորդ լեզվի դասավանդման ժամանակ: Այս մեթոդի և մոտեցման շրջանակներում դասավանդման պարտադիր պայման է համարվում հաղորդակցվելու ունակությունների ձևավորումը և զարգացումը, այսինքն՝ ուսանողների բանավոր հաղորդակց-

**Հոդվածն ընդունվել է 30.03.2017:
Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել Շուշիի տեխնոլոգիական համալսարանի հումանիտար և լեզուների ամբիոնը:*

վելու պատրաստվածությունը և կարողությունները: Հաղորդակցական մեթոդի նորագույն դրսևորում կարելի է համարել համատեղ ուսուցումը: Հաղորդակցական մեթոդին վերաբերող մեր այս հոդվածում մենք կփորձենք սահմանում տալ այս մեթոդին և մոտեցմանը, նրա ծագմանը, տեսական հիմքերին, ինչպես նաև որոշ հիմնական առանձնահատկություններին: Մենք նույնպես կլուսաբանենք հաղորդակցական մեթոդի կիրառման առավելությունները և թերությունները:

Կան մի քանի տեսություններ՝ հաղորդակցական մեթոդի ծագման վերաբերյալ, քանի որ դասավանդման մի որևէ մեթոդ միշտ հակված է ազդելու հաջորդ մեթոդների վրա: Մի շարք լեզվաբաններ չէին բավարարվում դասավանդելու՝ լսողական-լեզվական կամ քերականական-թարգմանչական մեթոդներով, ուստի, նրանք մշակեցին մի նոր մեթոդ, որն արդյունքում հայտնի դարձավ որպես հաղորդակցական մեթոդ: Նրանք համարում էին, որ ուսանողներին անհրաժեշտ են հմտություններ՝ սոցիալական լեզուն, ժեստերն ու արտահայտություններն օգտագործելու մեջ: Այսպիսով, բավականին մեծ տարածում ստացավ իսկական լեզվի օգտագործումը դասերի ժամանակ, երբ ուսանողները իրական հաղորդակցության մասնակից են դառնում: Տարիների ընթացքում հաղորդակցական մեթոդը հարմարեցվել է տարրական, միջինից ցածր, միջին և ավելի խոր գիտելիքներ ունեցող ուսանողների (աշակերտների) համար: Հաղորդակցական մեթոդի ծագման մեկ այլ տարբերակի համաձայն՝ այն առաջացել է այն ժամանակ, երբ դեպի Եվրոպա և Ամերիկա մարդկանց ահավոր մեծ գաղթ էր կատարվում ու շտապ անհրաժեշտ էր ներգաղթյալներին ինտեգրել հասարակության մեջ: Այսպիսով, մեկ խմբի (դասարանի) մեջ հայտնվեցին հնդիկներ, հունգարացիներ, վիետնամացիներ և այլ ազգությունների ներկայացուցիչներ: Շուտով նրանք գտնում են դասավանդման ամբողջ համակարգը անգլերենի փոխելու ձևը: Եվ, իհարկե, այս ամենը ապարդյուն կլիներ, եթե այս մարդիկ չհայտնվեին լեզվական մի այնպիսի միջավայրում, որտեղ բոլորը չհաղորդակցվեին օտար լեզվով: Անգլերենն ամենուրեք էր: Բայց մենք կարող ենք համեմատել այս դեպքը ոչ լեզվական միջավայրում լեզու սովորելու հետ, որտեղ մենք շաբաթական ընդամենը երկու դաս ենք անում, և դա բավարար չէ խոսքի մեջ ճշգրտության հասնելու համար: Մեզ համար անցանկալի է, որ ուսանողը հասնի խոսքի սահունության՝ կա-

տարելով լեզվական սխալներ: Սկզբից մենք պահանջում ենք նրանցից ուղղել սխալները և միայն հետո կիրառել խոսքի անհրաժեշտ արագությունը: Հաղորդակցական մեթոդի կիրառությունը ասիական երկրներում, սակայն, չի տալիս սպասված արդյունքներ և կան մի քանի պատճառներ, որոնք բացատրում են, թե ինչու հաղորդակցական մեթոդը չի ընդունվում ասիացի ուսանողների կողմից: Հաղորդակցական մեթոդի ամենամեծ և ակնհայտ առանձնահատկությունն այն է, որ կրթական նյութի հիմքում հաղորդակցական մոտեցումն է: Հաղորդակցական մեթոդի օգտագործումը ենթադրում է մի շարք լեզվական գործողություններ, որոնցում ուսանողներին հնարավորություն է տրվում հաղորդակցվել տարբեր իմաստալից համատեքստերի սահմաններում: Այնուամենայնիվ, Ասիայում ուսանողները թերահավատորեն են վերաբերում այն փաստին, որ նրանք կարող են օգտագործել խաղեր և այլ զվարճալի գործողություններ՝ որպես սովորելու միջոցներ: Ուսուցչակետորոն մոտեցմամբ անգլերեն սովորող ուսանողները հաճախ կարծում են, որ դասերին պետք է կատարել միայն կարդալու և քերականության հետ կապված առաջադրանքներ: Արդյունքում՝ շատ մեծ ուշադրություն է դարձվում ուսուցչի կողմից լեզվական կանոնների բացատրության վրա և շատ քիչ ժամանակ է հատկացվում ուսանողների հաղորդակցական ունակությունների զարգացման վրա: Երկրորդ պատճառ կարելի է համարել այն, որ հաղորդակցական ունակությունները անհրաժեշտ են նրանց, ովքեր նպատակ ունեն սովորելու անգլիախոս երկրներում: Լոկ հաղորդակցական մոտեցման օգտագործումը իրատեսական չէ Հայաստանի դեպքում, քանի որ, ապրելով Հայաստանում, անընդհատ լսելով և խոսելով հայերեն, անհնար է մտածել անգլերեն լեզվով: Այս փաստին գումարվում է նաև այն, որ միայն քիչ քանակությամբ մարդիկ ունեն օտարերկրացիների հետ շփվելու հնարավորություններ:

Ուսանողներն այստեղ ավելի հաճախ գերադասում են քերականական-թարգմանչական մեթոդը լեզվի ուսուցման մեջ: Նրանցից ակնկալում են թարգմանչական ունակությունների բարձր մակարդակ: Ուսանողների մայր լեզուն միջնորդ լեզու է համարվում օտար լեզուն մատուցելու ժամանակ: Այն կիրառվում է նոր գաղափարները բացատրելու, օտար և մայր լեզվի միջև համեմատական զուգահեռներ անց կացնելը հնարավոր դարձնելու համար:

Եվ այսպես Ռիչարդսը և Ռոջերսը առանձնացնում են քերականական-թարգմանչական մեթոդի հիմնական սկզբունքները.

1. Օտար լեզվի արտահայտությունները հնարավոր է լավագույնս բացատրել թարգմանության շնորհիվ,

2. Օտար (նպատակային) լեզվի դարձվածաբանությունը և իդիոմատիկ արտահայտությունները կարելի է առնմանել թարգմանությանը,

3. Օտար լեզվում կիրառվող լեզվական կառուցվածքները հետտորեն են յուրացվում ուսանողների կողմից, երբ դրանք համեմատվում և հակադրվում են մայր լեզվի համանման երևույթների հետ (2):

Այլ կերպ ասած՝ լեզվի յուրացումը տեղի չի ունենում վակուումում: Այդուհանդերձ, ցանկալի արդյունքի հասնելու համար այն պետք է դասավանդել իրական կյանքում հանդիպող համատեքստերում: Հաղորդակցական մեթոդի կիրառման ժամանակ անհրաժեշտ են իրական իրավիճակներ, որոնք պահանջում են հաղորդակցություն: Այսպես, ուսուցիչը առաջարկում է մի իրավիճակ, որում ուսանողները կարող են հայտնվել նաև իրական կյանքում, որտեղ առաջացող իրավիճակները օրեցօր տարբերվում են:

Ուսանողների սովորելու դրդապատճառները ծագում են նրանց՝ տարբեր իմաստալից թեմաների շուրջ հաղորդակցվել կարողանալու ցանկությունից:

Հաղորդակցական մեթոդն օժտված է մի շարք առանձնահատկություններով, որոնք տարբերակում են նրան նախորդ մեթոդներից.

1. Ըմբռնումը հնարավոր է դառնում ուսանողի՝ երկրորդ լեզվով ակտիվ փոխազդեցության շնորհիվ,

2. Հիմնական նպատակն է՝ հասնել բանավոր խոսքի սահունության,

3. Ուսանողներից պահանջվում է համագործակցել ոչ միայն զույգային և խմբային բանավոր աշխատանքում, այլ նաև իրենց գրավոր աշխատանքներում,

4. Անսպասելի լեզվական համատեքստում նոր լեզվի կիրառումը ստեղծում է նոր հնարավորություններ նաև դասասենյակից դուրս: (3)

Եվ այսպիսով՝ մենք գալիս ենք այն եզրահանգմանը, որ փաստացիորեն հաղորդակցական մեթոդն ունի հետևյալ առավելու-

թյունները.

1. Ուսանողների և ուսուցիչների միջև առկա է համագործակցություն: Ուսուցիչ-ուսանող հարաբերությունները փոխադարձ, ներդաշնակ են և տարբերվում են ավանդական կրթության մեջ հանդիպող հարաբերություններից,

2. Հաղորդակցական մոտեցումը թույլ է տալիս ուսանողներին արտահայտել իրենց տեսակետները և մտքերը՝ զարգացնելով իրենց լեզվական հմտություններն իրական կյանքում,

3. Այն շատ մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում ուսանողների մոտ: Նրանք սկսում են անգլերեն լեզվի յուրացման պրոցեսը ընդունել որպես զվարճալի մի զբաղմունք:

Սակայն ինչպես արդեն նշել ենք երկու մեթոդների վերլուծության ժամանակ, պետք է մոռանալ, որ հաղորդակցական մեթոդն ունի նաև մի շարք թերություններ, երբ այն օգտագործվում է ոչ-լեզվական միջավայրում: Դրանք են.

1. Հաղորդակցական մեթոդն ավելի շատ կենտրոնանում է սահունությանն ոչ թե ճշգրտության վրա,

2. Հաղորդակցական մեթոդն ավելի հարմար է միջին և ավելի խոր գիտելիքներ ունեցող ուսանողների համար,

3. Ուսուցիչը պետք է ունենա դասապրոցեսը վերահսկելու լավ կարողություններ:

Հետևապես, մենք գալիս ենք այն եզրահանգմանը, որ հաղորդակցական մեթոդի ճիշտ օգտագործման դեպքում ուսանողներն իսկապես սովորում են, թե ինչպես օգտագործել լեզուն և ինչպես կողմնորոշվել ցանկացած իրավիճակում: Հաղորդակցական մեթոդի կիրառմամբ շփումն անգլերեն լեզվով դառնում է մի բնական և օրգանական պրոցես միայն այն դեպքում, երբ ավելի շատ ուշադրություն է դարձվում որակին և ոչ թե արագությանը և, վերջապես, երբ ուսուցիչը կարողանում է այդ մեթոդը համատեղել այլ գործուն մեթոդների հետ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Լարսոն-Ֆրիման, 1986; Լեզվի դասավանդման տեխնիկաները և սկզբունքները. Օքսֆորդի համալսարանի հրատարակչություն, էջ 189.

2. Էլիս, 1994, Երկրորդ լեզվի յուրացման անհրաժեշտությունը.

Օքսֆորդի համալսարանի հրատարակչություն, էջ 824.

3. Ռիչարդս Ջ. Ք. և Ռոջերս Թ. Ս. 2001, Լեզվի ուսուցման մոտեցումներն ու մեթոդները, Քեմբրիջի համալսարանի հրատարակչություն, էջ 64.

4. Ջոունս Փ. Վ. Երկրորդ լեզվի դասավանդման տեխնիկաները և սկզբունքները, Լոնդոն; Բանավոր խոսքի դասավանդումը ; Քեմբրիջ, Քեմբրիջի համալսարանի հրատարակչություն, էջ 25:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

**ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ԴԵՐԸ ԱՆՂԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ
ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵՋ:
ՄԵԹՈԴԻ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

ԹԱՄԱՐԱ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Հետազոտության մեջ մասնավորապես նշված է, որ դասավանդումը հաղորդակցական մոտեցման միջոցով ենթադրում է խոսքային ակտիվություն, և իրական հաղորդակցությունը օտար լեզվով հնարավոր է դառնում, երբ ուսանողները ձգտում են լուծել իրական կամ հորինված խնդիրներ: Այս հոդվածի նպատակն է սահմանել օտար լեզվի դասավանդման համար օգտագործվող հաղորդակցական մոտեցման առավելություններն ու թերությունները՝ համեմատելով այն այլ մոտեցումների հետ: Հոդվածում ներկայացված է հաղորդակցական մեթոդի կիրառմամբ դասավանդելու գաղափարը և շեշտված է նրա կարևորությունը օտար լեզվով մտքեր փոխանակելու ունակություն ձեռք բերելու մեջ: Հաղորդակցական մեթոդը համեմատվում է քերականա-թարգմանչական մեթոդի հետ: Վերը նշված երկու մեթոդները դիտարկվում են որպես ուղեցույցներ, որոնք ծառայելով ուսուցիչներին, օգնում են, որ նրանք ամենաօպտիմալ ձևով ներկայացնեն օտար լեզուն ուսանողներին:

РЕЗЮМЕ

РОЛЬ КОММУНИКАТИВНОЙ МЕТОДИКИ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ
ЯЗЫКУ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

ТАМАРА ДАНИЕЛЯН

Ключевые слова: Коммуникативный метод, Грамматико-переводный метод, коммуникативная компетенция, совместное обучение, точность, беглость, взаимодействие, навык, аудиолингвальный метод, подлинный язык, Английский как второй язык, неязыковая среда.

Исследования подчеркнули, что обучение посредством коммуникативного подхода представляет собой речевую активность. Цель статьи состоит в том, чтобы определить привилегии и недостатки коммуникативного подхода, в овладении второго языка, сравнивая данный подход с другим методом. Коммуникативный метод сравнивается с Грамматико-переводным методом. При таком подходе, студенты больше используют язык, вместо того, чтобы изучать его. Однако целью изучения английского языка является не только беглость, но и точность. Поэтому наиболее эффективным способом является применение не только коммуникативного метода в обучении, но и других методов, например, сочетание его с грамматико-переводным методом.

SUMMARY

THE ROLE OF COMMUNICATIVE METHODOLOGY IN ENGLISH LANGUAGE
TEACHING: ADVANTAGES & DISADVANTAGES

TAMARA DANIELYAN

Key words: Communicative method, Grammar translation method, communicative competence, cooperating learning, accuracy, fluency,

interaction, language proficiency, audio-lingual method, authentic language, English as a second language, non-linguistic environment.

Research highlighted that teaching through communicative approach represents a verbal activity. The purpose of this article is to define the privileges and shortcomings of communicative approach in the acquisition of the second language by comparing with another method. CLT is compared with classical GTM (Grammar Translation Method). In this approach, students are given tasks to perform using language instead of studying the language and the fluency is the main goal. However, not only fluency but also accuracy is the target for learning English. So the most efficient way to improve learning process is to apply not only the communicative method in teaching but also other methods, for example, the combination of CLT with Grammar Translation Method.